

**ТУРИСТИЧНЕ
КРАЄЗНАВСТВО
В ОСВІТНІЙ
ГАЛУЗІ**

УДК 37.016:908

Людмила Соловей (м. Київ)

ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧА РОБОТА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ І ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (60 – 80-і рр. ХХ ст.)

Стаття присвячена дослідженню змісту і форм організації туристично-краєзнавчої роботи, яка проводилася в загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах України у 1960 – 1980-х рр.

Ключові слова: туристично-краєзнавча робота, позашкільні навчально-виховні заклади, юний турист, туристичний зліт, туристичний гурток.

Модернізація системи освіти України супроводжується оновленням змісту і форм організації всіх її ланок. Суттєвою складовою позашкільної освіти є система закладів дитячо-юнацького туризму, яка нараховує 102 центри туризму і краєзнавства учнівської молоді та станції юних туристів [1]. Діяльність позашкільних навчальних закладів туристично-краєзнавчого профілю (дитячо-юнацькі клуби: краєзнавців, туристів; клуби військово-патріотичного виховання, станції юних натуралістів) спрямовується на залучення вихованців до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явищ соціального життя, оволодіння практичними вміннями та навичками з туризму і краєзнавства. Зауважимо, що окрім профільних закладів роботу з дітьми шкільного віку проводять різні типи загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладів, таких як: палаци дитячої та юнацької творчості, центри позашкільної освіти, Будинки школяра, Мала академія мистецтв (народних ремесел), Мала академія наук учнівської молоді та ін.

Туристично-краєзнавча робота, як складова шкільної освіти, сприяє вихованню у дітей національної свідомості і патріотизму, розширенню кругозору, дає можливість краще пізнати історію, географію, звичаї, обряди і традиції рідного краю, пробуджує в дітей естетичні почуття і любов до природи та історико-культурної спадщини.

Аналіз наукових досліджень показав, що А.А.Берг, В.В.Бенедюк, В.С.Бугрій, Г.М.Гуменюк, Н.М.Іванків, О.В.Колотуха, Я.В.Луцьків, В.В.Лопатинська, С.П.Оришко, Н.Л.Панченко, Л.В.Петько, Є.З.Рут, М.В.Соловей, П.Т.Тронько та інші обрали об'єктом дослідження історію становлення і роз-

виток туристично-краєзнавчої справи в Україні, питання організації туристично-краєзнавчої діяльності в загальноосвітніх школах і позашкільних навчальних закладах.

Проблему підготовки майбутніх учителів до організації краєзнавчої роботи у шкільних і позашкільних навчальних закладах висвітлюють у своїх працях В.В.Матіяш, В.В.Обозний, С.М.Танана, О.В.Тімець, І.М.Ткачівська.

У Державній національній програмі “Освіта” значається, що використання кращого вітчизняного досвіду позашкільної роботи з дітьми та молоддю є одним із стратегічних завдань та напрямів реформування позашкільного навчання і виховання [2]. Вважаємо, що для подальшого розвитку змісту, організації і методики застосування туристично-краєзнавчої роботи серед школярів необхідно узагальнити історичний досвід туристично-краєзнавчої роботи, яка проводилася загальноосвітніми і позашкільними навчальними закладами у період стрімкого розвитку дитячого туризму і туристично-краєзнавчої справи (1960 – 1980-і рр.).

Метою статті є систематизація та аналіз змісту і форм організації туристично-краєзнавчої роботи, що проводилася в загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах України у 60 – 80-і рр. ХХ ст.

В Україні розвиток позашкільної освіти розпочався на початку ХХ століття і був пов'язаний з діяльністю громадських просвітницьких організацій у містах і селах. Так, у 1910 р. у селі Верхня Хортиця сільським вчителем природознавства П. Бузуком вперше в Україні було створено Товариство охоронців природи. Це товариство зіграло важливу роль у розвитку природоохоронного дитячого руху [3].

Громадський діяч і педагог С.Ф. Русова вважала екскурсії, туристичні подорожі на природу, на око-

лиці міста, до історичних пам'яток найкращим способом пізнання рідного краю і національної культури. С.Ф. Русова одну з найбільших проблем виховання учнівської молоді вбачала у відсутності "...широкого патріотизму саме через те, що ми занадто мало знаємо свій рідний край, не додивляємося до життя народу, не цікавимось явищами природи" [4].

Основи теорії шкільного краєзнавства були закладені К.Д. Ушинським. Саме він вперше визначив краєзнавство як педагогічне поняття і виділив у ньому три аспекти: суспільний, освітньо-виховний і педагогічний. Педагог наполягав на введенні краєзнавчих елементів до змісту навчання і вивченні шкільних предметів за принципом «кола, що розширюється»: від знайомого, близького (рідний край) до загального, далекого (країна). Завдяки К.Д. Ушинському у школах було запроваджено спеціальний курс «Батьківщинознавство» [5].

З 1931 р. у Києві розпочала свою діяльність Республіканська дитяча екскурсійно-туристична станція (РДЕТС). Саме Республіканська дитяча екскурсійно-туристична станція Міністерства освіти УРСР (з 1980 р. Республіканська станція юних туристів – РСЮТ, з 1992 р. – Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді) та обласні дитячі екскурсійно-туристичні станції (далі ДЕТС) впродовж радянських часів активно займалися розвитком дитячого туризму і організацією туристично-краєзнавчої роботи у школах та позашкільних навчально-виховних закладах.

На систему позашкільних навчально-виховних закладів покладалися завдання ідеологічного виховання підростаючого покоління. Туристично-краєзнавча робота в загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах, яку організували Республіканська і обласні ДЕТС упродовж 60 – 80-х рр. ХХ ст., була вкрай заідеологізована. Основним завданням туристично-краєзнавчої роботи вважалося ідейне виховання учнів на революційних, бойових, трудових традиціях радянського народу, Комуністичної партії і Ленінського комсомолу. Юні туристи-краєзнавці отримували завдання вивчати історію рідного краю, вести пошуково-дослідницьку діяльність, збирати матеріал для створення експозиції шкільних музеїв. У радянський період в Україні відбувалися масові походи школярів до місць битв Великої Вітчизняної війни, проходили експедиції, туристичні походи, освітні екскурсії з метою вивчення рідного краю. Тільки упродовж 5 років з 1956 р. до 1960 р. по столиці УРСР зі школярами було проведено 715 екскурсій [6].

Серед різноманітних форм туристично-краєзнавчої роботи найбільш масовою стала Республі-

канська експедиція школярів “У країну знань”, яка присвячувалася 100-річчю з дня народження В.І.Леніна. Юні туристи УРСР ставали активними учасниками тематичних туристичних походів: “По Ленінських місцях”; “Втілення ленінських ідей у розвиток Донбасу”; “По місцях транспортування ленінської “Іскри” через Поділля”; “Стежками народних месників”; “Героїчний шлях Комсомолу”; “Герої праці на Житомирщині”; “До 30-річчя возз’єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною”. Наприкінці 1960-х рр. у республіканській експедиції школярів “У країну знань” взяли участь 66 загонів школярів, які налічували 1 млн. 980 тис. осіб [7].

У кожній школі, районі, області відбувалися походи юних туристів, проводилися огляди шкільних музеїв і залів бойової і трудової слави. Учасники подорожей вивчали рідний край, збирали матеріали для експозиції шкільних музеїв В.І.Леніна, краєзнавчих музеїв, музеїв бойової і трудової слави радянського народу.

Юні туристи Городоцької школи № 2 Львівської області у 1969 р. під час туристично-краєзнавчих подорожей у Карпатські гори збирали народні пісні, легенди про відомих постатей того краю: Захара Беркута та Олексу Довбуша, ознайомилися з особливостями бойківських, гуцульських і лемківських діалектів, збирали зразки народної вишивки [8].

Того ж року учні № 38 м. Сімферополя зібрали чисельний матеріал для шкільного музею В.І.Леніна на теми: “Вірні ленінці-комуністи нашого міста і області”; “По ленінських місцях”; “Юні ленінці – внучата Ілліча”. Зібраний школярами архівний матеріал: підписані В.І. Леніним документи і декрети про Крим “Декрет про лікувальні місця загальнодержавного значення Криму”, “Декрет Ради праці і оборони про передачу курортам Криму трофейного майна, залишеного білогвардійцями” вважалися найціннішими в експозиції шкільного музею.

У Херсоні юні туристи клубу “Азимут” упродовж 1969 р. взяли участь у 18 походах по рідному краю, а також організували і провели дводенний шкільний туристичний зліт [9].

У 1960 р. учні Снятинської школи Івано-Франківської області здійснили туристичну подорож (Косів – Криворівня – Жаб’є). Пройшли найвищими вершинами Карпат від Попа Івана до Говерли, побували у Ворохті, Яремчі, Коломиї. Під керівництвом педагога В.М. Гуцуляка юні туристи провели кінозйомку своєї туристичної подорожі [10].

Іншою популярною формою туристично-краєзнавчої роботи в радянський період вважалися обласні туристичні зльоти. Маючи завжди ідейно-

політичне спрямування, туристичні зльоти, зазвичай, присвячувалися пам'ятним датам – 100-річчю з дня народження В.І.Леніна, 50-річчю ЛКСМУ тощо.

Проте, незважаючи на ідейне спрямування цих заходів, під час їх проведення завжди приділялася достатня увага змаганням юних туристів із туристської техніки та орієнтування на місцевості; відбувалися зустрічі з відомими людьми краю; працювали краєзнавчі виставки; проходили конкурси; фестивалі, військові ігри тощо. Такі конкурси, як на найкращу форму, емблему, опис і оформлення багатоденної подорожі, туристське фото та малюнок, художню самодіяльність, оформлення бівуаку, туристську саморобку, на найсмачніший обід вважалися найбільш цікавими. Організація туристичних зльотів, підготовка і проведення різноманітних конкурсів, зазвичай, відбувалися під керівництвом учителів, краєзнавців та викладачів кафедр ботаніки, геології, історії обласних педагогічних інститутів. Той факт, що в туристичних зльотах, що відбулися у Запорізькій, Дніпропетровській, Рівненській області, взяли участь до 500 юних туристів, підтверджує справжню популярність цієї форми туристично-краєзнавчої діяльності [11]. Туристичні зльоти організовувалися і проводилися також на рівні шкіл, районів. Так, у 1960 р. школярі Тисменицького району Івано-Франківської області провели туристичний зліт на галявині в Марковецькому лісі. Юні туристи-краєзнавці змагалися у розкладанні і складанні намету, розпалюванні вогнища, форсуванні річки [12]. З метою популяризації туризму і туристично-краєзнавчої діяльності організовувалися обласні туристичні зльоти вчителів, які брали участь у змаганнях з туристської техніки, орієнтування на місцевості, у топографічних змаганнях, у конкурсах із в'язання вузлів, укладання наплічника, розпалювання вогнища, з художньої самодіяльності та туристського побуту [13].

Розвиток дитячого туризму в Українській РСР відбувався під керівництвом Республіканської ДЕТС. Педагоги-методисти РЕТС разом із вченими і науковцями, працівниками науково-дослідних інститутів Академії наук УРСР (геології, археології, економіки, мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Рильського), наукових товариств (Товариство охорони природи, Товариство охорони пам'ятників історії та культури), Київського філіалу Центрального музею В.І.Леніна, Республіканського історичного музею розробляли завдання для експедиційних загонів юних туристів. Талановиті педагоги і майстри свого фаху І.Є.Бакалова, К.Й.Вахліс, Р.М.Левицька, Л.Н.Луцька, А.Й.Піщанський, Е.С.По-

лтавець С.С.Сімонова, Є.В.Ситник та інші керували роботою гуртків юних екскурсоводів, молодших інструкторів пішохідного туризму, червоних слідопитів, які працювали на РЕТС. Найбільш активні гуртківці здавали норми на значок “Юний турист”, “Турист СРСР”, отримували звання “Юний екскурсовод” [14]. Тільки впродовж 1970 – 1971 н. р. на Республіканській ДЕТС працювало 18 гуртків туристично-краєзнавчого напрямку, 10 з яких були гуртки молодших інструкторів з туризму, 2 – молодших інструкторів з гірського туризму, 6 – екскурсоводів-краєзнавців [15]. Навчання в гуртках проходило за програмою, розробленою навчальною частиною РЕТС, яка передбачала теоретичні і практичні заняття, походи вихідного дня, тренувальні, звітні і залікові туристичні походи. Навчальні заняття проходили в спеціально обладнаних класах з використанням технічних засобів – кінофільмів, магнітофонних записів, схем, муляжів, плакатів, фотографій. Щомісяця слухачі школи молодших інструкторів туризму збиралися і проводили клубні вечори, під час яких розучували і співали нові туристські пісні, переглядали туристські кінострічки, обговорювали маршрути майбутніх туристичних походів, організували виставки “Трофеї далеких доріг”. Керівники гуртків ставили за мету виховувати гуртківців у комуністичному дусі на кращих революційних, бойових і трудових традиціях радянського народу, надавати необхідні знання з туризму та краєзнавства, залучати гуртківців до суспільно-корисної праці, а головне, готувати туристичних організаторів, молодших інструкторів з туризму та юних екскурсоводів до роботи у школах і позашкільних установах. Тільки у 1971 р. у гуртках РЕТС було підготовлено 44 розрядника, 6 турорганізаторів, 23 молодших інструктора, 22 значкиста “Юний турист”, 15 значкистів “Турист СРСР” [16].

Про масштаби туристично-краєзнавчої роботи в школах і позашкільних навчально-виховних закладах республіки свідчать такі дані. У 70 – 80-х рр. у кожній області України працювала дитяча екскурсійно-туристична станція, їх налічувалося всього 28. При обласних та міських ДЕТС діяли 928 туристичних гуртків, в яких займалися 17 708 учнів. Окрім цього, у школах та позашкільних установах республіки працювало 24 747 гуртків, в яких займалося 468 315 учнів [17].

Слід зазначити, що туристично-краєзнавча діяльність, яку проводили працівники РЕТС, була завжди підпорядкована головній меті – патріотичному вихованню молоді. Навіть розважальні заходи, такі як вечори дружби, туристичні вогники організовувалися під актуальними на той час девіза-

ми: “Шляхами В.І.Леніна”, “Дружба і братерство всіх народів СРСР”, “Комсомолу України – 50 років”, “Піонери – зміна комсомолу” [18]. Хоча більшість форм туристично-краєзнавчої роботи в гуртках зі школярами була пов’язана з практичною туристською діяльністю, походами, подорожами, зльотами, змаганнями, мала місце і кропітка робота в архівах, і складання описів подорожей, і самостійна дослідницька робота, яка була спрямована на вивчення історії і культури краю.

Кращі гуртківці туристичних станцій, червоні слідопити, переможці республіканського огляду краєзнавчих музеїв, географічних олімпіад, переможці етапів експедиції школярів “У країну знань” нагороджувалися путівками для відпочинку в республіканських туристичних таборах. Робота з оздоровлення дітей у таборах поєднувалася з навчально-виховними заходами з підвищення спортивно-туристичної кваліфікації учнів і підготовки з їх числа громадських туристичних кадрів для шкіл республіки – молодших інструкторів, туристичних організаторів, суддів з туристської техніки та орієнтування на місцевості тощо [19]. Юні туристи отримували туристські навички завдяки активному відпочинку в таборі, який включав змагання з туристської техніки, орієнтування на місцевості, екскурсії, зустрічі, конгреси юних туристів, огляд стройової підготовки загонів, змагання з техніки гірського туризму, альпіністські і загальнотабірні спартакіади, тренувальні і залікові походи.

Основними туристськими змаганнями в таборах були:

- змагання з туристської техніки;
- орієнтування за обумовленим напрямком;
- орієнтування по маркованій трасі;
- топографічні диктанти [20].

Популярною формою організації заняття була гра – топографічна, військово-стройова, побутова, краєзнавча, спортивна, а також гра з туристської техніки та сигналізації. Члени маршрутно-кваліфікаційних та атестаційних комісій таборів, які склалися з досвідчених інструкторів туризму та альпінізму, розробляли та затверджували туристичні походи 1 і 2 категорій складності і присвоювали на місцях 3-й спортивний і 3-й та 2-й юнацькі розряди з туризму на звання: “Туристичний організатор” і “Молодший інструктор з туризму”. Заняття з юнацького туризму проводилися за програмами Центральної Ради з туризму з підготовки молодших інструкторів, туристичних організаторів та суддів з туристичних змагань (1966 р.), а також за вимогами і нормативами на значок “Турист СРСР”. Органи дитячого самоврядування (Рада табору, Рада командирів) активно допомагали педагогічному колективу та керівництву та-

бору у всіх організаційних справах.

Залежно від організаційної форми розрізняли обласні табори, стаціонарні, пересувні або маршрутні табори, профільні дитячі туристичні табори, у тому числі військово-спортивні, самодіяльні туристичні шкільні, міські, районні, табори праці і відпочинку з проведенням туристично-краєзнавчої роботи. Кількість туристичних таборів постійно зростала в усіх областях України. Як свідчать архівні документи, у 1969 р. у республіці функціонувало 46 стаціонарних обласних туристичних таборів, 1500 самодіяльних шкільних міських, районних туристичних таборів [21]. Дитячі екскурсійно-туристичні станції Львівської, Чернівецької, Закарпатської, Івано-Франківської областей організували роботу таборів не тільки в літній період, а й під час зимових канікул [22]. Пересувні (маршрутні) туристичні табори працювали у Волинській, Івано-Франківській, Львівській, Кримській, Одеській, Харківській, Чернівецькій областях та в м. Севастополі. Діяльність пересувних чи маршрутних таборів, як своєрідна форма туристичної роботи з дітьми, складалася з військово-патріотичного виховання, фізичного загартування, вдосконалення знань і практичних навичок юних туристів з туристської техніки. Так, у пересувному таборі “Горний” Кримської обласної ДЕТС школярі мали можливість підвищувати свою туристську кваліфікацію, набувати навички з гірського туризму та скелелазіння [23].

Методисти обласних ДЕТС постійно надавали допомогу школам і позашкільним установам в організації туристично-краєзнавчої роботи, надсилали різноманітні інструктивно-методичні матеріали (розробки, рекомендації, умови для проведення конкурсів, оглядів, різні положення, типові завдання для експедиційних загонів, маршрути походів та екскурсій тощо у формі брошур, буклетів, методичних листів, плакатів). Аналіз архівних документів свідчить, що особливо ефективно проводилася інструктивно-методична та видавнича діяльність ДЕТС Волинської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Львівської, Херсонської, Харківської областей [24]. Значну роль у справі популяризації туристично-краєзнавчої роботи серед школярів Івано-Франківської області зіграло видання журналу “Юний турист-краєзнавець”. Журнал виходив при сприянні працівників обласної ДЕТС щоквартально [25].

Отже, проведений аналіз показав, що туристично-краєзнавча робота, яка проводилася в загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах у 60 – 80-х рр. ХХ ст., мала чітко визначені мету, завдання, зміст і різноманітні форми організації (див. табл. 1).

Таблиця 1

Цілі і форми організації туристично-краєзнавчої роботи загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладів у 60 – 80-х рр. ХХ ст.

Форми організації туристично-краєзнавчої роботи	Практична мета	Виховна мета
Туристично-краєзнавчі подорожі. Туристичні походи. Експедиції. Освітні екскурсії. Туристичні зльоти. Спортивно-туристичні спартакіади, змагання, ігри. Конкурси, фестивалі, вогники, вечори, виставки. Зустрічі з видатними людьми краю. Пошуково-дослідницька робота в архівах.	Збір краєзнавчого, архівного матеріалу для музею. Вивчення економіки, історії, історично-культурної спадщини рідного краю. Проведення дослідницької роботи. Отримання теоретичних і практичних знань з туристської підготовки. Удосконалення знань і практичних навичок юних туристів. Підвищення туристської кваліфікації. Фізичне загартування юних туристів.	Всебічний розвиток особистості. Патріотичне виховання на кращих революційних, бойових, трудових традиціях. Екологічне виховання. Естетичне виховання. Фізичне виховання.

Попри недоліки і упущення, що спостерігалися в цій роботі, заідеологізованість змісту теоретичної підготовки юних туристів-краєзнавців були й прогресивні досягнення і позитивні впливи на розвиток юної особистості. Вважаємо, що туристично-краєзнавча робота у школах і позашкільних навчально-виховних закладах республіки сприяла всебічному розвитку школярів, їх розумовому, фізичному, естетичному, екологічному, патріотичному вихованню. Захоплення у шкільні роки подорожами, похо-

дами, туристично-краєзнавчою роботою, без сумніву, допомогло багатьом юнакам і дівчатам визначитися в житті і, можливо, у майбутньому обрати життєвий шлях і професію, пов'язані з туризмом.

На нашу думку, такий аналіз форм організації і змісту туристично-краєзнавчої роботи 60 – 80-х рр. може сприяти впровадженню історичного досвіду у позашкільну роботу сучасних навчальних закладів, що, безумовно, розвиватиме національну свідомість та виховуватиме патріотизм підростаючого покоління.

Джерела та література

1. Освіта для сталого розвитку: Національна доповідь / [А.В.Кудін, К.М.Левківський, С.М.Степаненко та ін.]; За ред. С.М.Ніколаєнка. – К.: Знання, 2007. – С.63.
2. Державна Національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – С. 27.
3. Енциклопедія освіти: [Акад. пед. наук України / за заг. ред. В.Г.Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 686.
4. Там само.
5. Там само. – С. 431.
6. Чагайда І. М. Екскурсознавство: [навчальний посібник] / І.М.Чагайда, С.В.Грибанова. – К.: ФПУ. Інститут туризму, 2004. – С. 42.
7. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 7144, арк. 1.
8. Там само, арк. 2.
9. Там само, арк. 3.
10. Голос історії – голос майбутнього. Сторінки історії Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді / За ред. М.Ю.Косила, І.М.Косика. – Ів.-Фр.: Лілея-НВ, 2003. – С. 16.
11. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 7144, арк. 5.
12. Голос історії – голос майбутнього. Сторінки історії Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді / За ред. М.Ю.Косила, І.М.Косика. – Ів.-Фр.: Лілея-НВ, 2003. – С. 16.
13. Там само. – С. 22.
14. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 6638, арк.4.
15. Там само, спр. 8047, арк. 39.
16. Там само.
17. Там само, ф. 4715, оп. 2, спр. 349, арк.61.

18. Там само, ф. 166, оп. 15, спр. 7144, арк. 11.
19. Там само, арк. 15.
20. Там само, арк. 17.
21. Там само, арк. 19–20.
22. Там само, ф. 4715, оп. 2, спр. 349, арк. 55.
23. Там само, ф. 166, оп. 15, спр. 7144, арк. 9.
24. Там само, спр. 8047, арк. 32.
25. Там само, арк. 34.

Людмила Соловей

Туристско-краеведческая работа в общеобразовательных и внешкольных учебно-воспитательных заведениях Украины (60 – 80-е гг. XX ст.)

Статья посвящена анализу содержания и форм организации туристско-краеведческой работы, которая проводилась в общеобразовательных и внешкольных заведениях Украины в 1960 – 1980-х гг.

Ключевые слова: туристско-краеведческая работа, внешкольные учебно-воспитательные заведения, юный турист, туристский слет, туристский кружок.

Lyudmyla Solovei

Tourism and Local Lore Studies at General and Out-of-School Teaching and Educational Establishments of Ukraine (in the 60-ies and 80-ies of the 20th Century)

The article deals with the contents and forms of organizing tourism and local lore studies at general and out-of-school teaching and educational establishments of Ukraine in the 1960-ies – 1980-ies.

Key words: tourism and local lore studies, out-of-school teaching and educational establishments, young tourist, gathering of tourists, tourist study group.

УДК 908(378):001.8

Світлана Бабушко (м. Київ)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (НА МАТЕРІАЛІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ІНСТИТУТІ ТУРИЗМУ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОФСПЛОК УКРАЇНИ)

У статті представлені деякі аспекти краєзнавчої роботи у вищій школі, яка є профільним закладом у сфері туризму. Автором узагальнено і проаналізовано активні методи навчання туристичному краєзнавству в ІТ ФПУ.

Ключові слова: туристичне краєзнавство, вища школа, активні методи навчання, ділова рольова гра.

Добре відомо, що процеси глобалізації сучасного суспільства сприяють розвитку сучасної світової економіки та міжнародних зв'язків. Як правило, внаслідок глобалізації відбувається розширення міжнародних обмінів, культурних контактів, розвиток телекомунікацій, а наша планета сприймається як спільний дім для всього людства. З цього погляду глобалізація є привабливим процесом, що обіцяє народам взаємну користь.

Проте глобалізація руйнує водночас і самотність, своєрідність багатовікових традицій і звичаїв різних народів. Це, безперечно, стосується і нашої Батьківщини, суверенної України.

У сучасному суспільно-політичному житті України помітно зросла роль краєзнавства, яке спря-

моване на збереження культурних традицій, відновлення історичної пам'яті народу, виховання патріотизму громадян. Як свідчить академік НАНУ П.Т.Тронько, краєзнавство у цьому відношенні відіграє винятково важливу роль, тому що є «безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь, всього того найкращого, що витримало випробування часом у сфері матеріальної та духовної культури, своєрідним містком, що з'єднує покоління минулих з поколіннями сучасними та прийдешніми» [1].

Краєзнавство – одна із найпоширеніших форм пізнання країни шляхом комплексного вивчення її окремих регіонів, місцевостей, малих територій, тому що в її основі лежить споконвічний інтерес